ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1911 ΑΡΙΘ 42.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗι ΤΕΤΑΡΤΗι

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

(Η΄. 5—15)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούοντες, εἶτα ἔρχεται ὁ Διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν· οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵ, ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται· τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ

ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι· τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ, ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων, ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

Εἰς τέσσαρας τάξεις, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀναλόγως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαθέσεις, μετὰ τῶν ὁποίων ἀκούουσι τὸν θεῖον λόγον. Ἡ μία τάξις, τὴν ὁποίαν παρομοιάζει μὲ «ὁδόν», πεπατημένον δηλ. καὶ ἄγονον μέρος, εἶνε οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μὲ τὴν ἁμαρτίαν τόσῳ πολὺ σκληρύνει τὰς καρδίας των, ὥστε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγγίζει μὲν εἰς αὐτούς, ἀλλὰ δὲν καρποφορεῖ, διότι οὔτε εἰσέρχεται εἰς αὐτάς· προσπίπτει μὲν ὁ θεῖος λόγος εἰς τὴν ἀκοὴν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, διότι δὲν εἶνε σωματικῶς κωφοί, ἀλλὰ δὲν ἐπιδρᾷ οὔτε εἰς τὸν νοῦν οὔτε εἰς τὴν καρδίαν των, διότι εἶνε ἄπιστοι· ἀκούουσι μὲν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅταν διδάσκεται, ὅταν ἀναγινώσκεται, ἀλλὰ μὲ τοιαύτην διάθεσιν, τὴν ὁποίαν δεικνύουν ὅταν ἀκούωσιν ἢ ἀναγινώσκωσιν οἱονδήποτε λόγον ἢ ἀνάγνωσμα, μάλιστα καὶ μὲ ὀλιγωτέραν ἢ μᾶλλον μὲ καμμίαν πρόθεσιν νὰ τὸν ἐννοήσωσι καὶ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτοῦ, μὲ τελείαν ἀδιαφορίαν, μὲ τελείαν ἀπιστίαν εἰς τρόπον ὥστε ἀντιλαμβάνονται μὲν τῶν λεγομένων, ἀλλὰ δὲν ἐμβαθύνουν εἰς τὸ νόημα αὐτῶν· καὶ ἢ ἀδιαφοροῦσιν ὁλοτελῶς δι᾽ αὐτόν, ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας, ἡ ὁποία τοὺς ἔχει κυριεύσει διὰ τὰ θεῖα καὶ πνευματικά, ἢ καὶ προχωροῦσιν εἰς τοιαύτην μωρὰν τόλμην ὥστε νὰ ἐμπαίζωσιν αὐτόν, ἕνεκα τῆς ἀσεβείας, τῆς ἀπιστίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ κυλίονται. Ἡ ἄλλη τάξις, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει ὁ Κύριος «πέτραν», εἶνε οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀκροῶνται τὸν θεῖον λόγον, ἀποδέχονται μετὰ χαρᾶς τὰς θείας ἀληθείας, τὰς ὁποίας διδάσκει, ἀνομολογοῦσι τὸ ὕψος καὶ τὴν ἱερότητά του, ἀλλὰ «πρὸς καιρόν»· διότι εἰς τὸ παραμικρὸν ἀτύχημα, εἰς τὴν παραμικρὰν θλίψιν, τὴν ὁποίαν θὰ αἰσθανθῶσι, εἰς τὴν παραμικρὰν δοκιμασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Θεία Πρόνοια θὰ ὑποβάλῃ τὴν πίστιν αὐτῶν, «ἀφίστανται»· λησμονοῦσι τὸν θεῖον λόγον, ἀπομακρύνονται τῶν νοημάτων του, καὶ καταντῶσιν ἐλλείψει σταθερᾶς θελήσεως, ἐλλείψει ἰσχυρᾶς καὶ βαθέως ἐρριζωμένης πίστεως εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν τῶν ἀσεβῶν, τῶν ἀπίστων. Ἡ ἄλλη τάξις, τὴν ὁποίαν ὁ οὐράνιος Διδάσκαλος παρομοιάζει μὲ «ἀκάνθας», εἶνε οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀκροῶνται ἐπίσης τὸν θεῖον λόγον, ἀποδέχονται ὡσαύτως τὸν θεῖον λόγον, ἀλλ᾽ «οὐ τελεσφοροῦσι»· διότι ἔχουν ἀφιερώσει ὅλας των τὰς δυνάμεις εἰς τὰς κοσμικὰς φροντίδας, διότι εἶνε προσκεκολλημένοι εἰς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις, διότι εἶνε προσηλωμένοι τελείως εἰς τὴν ὕλην, καὶ ἡ ἀφιέρωσις αὕτη, ἡ προσήλωσις αὕτη μὲ τὰς πολυσχιδεῖς καὶ διαρκεῖς φροντίδας των δὲν ἀφίνουν τὰ σπέρματα τοῦ θείου λόγου νὰ καρποφορήσουν· μόλις φυτρώσουν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ἀμέσως «συμπνίγονται» ὑπὸ τῶν κοσμικῶν φροντίδων, ὡς ὑπὸ ἀκανθῶν, καὶ δὲν αὐξάνουν, καὶ δὲν καρποφ[...]

ρουν. Ἡ ἄλλη τάξις, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ὀνομάζει «ἀγαθὴν γῆν», εἶνε οἱ φρόνιμοι, οἱ χρηστοὶ καὶ εὐσεβεῖς ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀκροῶνται καὶ ἀποδέχονται καὶ φυλάττουν διαρκῶς τὸν θεῖον λόγον, ἐφαρμόζουν καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον τὰ διδάγματά του τόσῳ ἐν εὐτυχίαις ὅσῳ καὶ ἐν ἀτυχίαις, καὶ ὑπομένουν μὲ ἐλπίδας εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν ὅλους τοὺς πειρασμοὺς καὶ δεικνύουν ἔργα ἀντάξια τῆς πίστεώς των, τῆς ἀγάπης των, τῆς ἐλπίδος των.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων τάξεων, ἡ μὲν πρώτη ἀδίκως καταπονεῖ τὴν ἀκοήν της ν' ἀκούῃ τὸν θεῖον λόγον, ἐφ' ὅσον ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀσέβεια λυμαίνονται αὐτήν· ἡ δὲ δευτέρα μάτην περιμένει νὰ ἴδῃ τοὺς καρποὺς τοῦ θείου λόγου, ἐφ' ὅσον ἡ ἀστάθεια, καὶ ἡ ἐπιπολαιότης τῶν αἰσθημάτων χαρακτηρίζουσιν αὐτήν· ἡ δὲ τρίτη, ἡ θέλουσα νὰ συμβιβάσῃ τὰ ἀσυμβίβαστα, Θεὸν καὶ διάβολον, πνεῦμα καὶ ὕλην, ἡ ἀγωνιζομένη καὶ τοῦ θείου λόγου τὴν διδασκαλίαν νὰ ἀκροᾶται καὶ τὰ παραγγέλματα αὐτοῦ νὰ ἐκτελῇ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων νὰ μὴ παραβλάψῃ, εἰς μάτην κοπιᾷ, διότι «οὐ δύναταί τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν» (Ματθ. Ϛ΄. 24). Καὶ τέλος ἡ τετάρτη τάξις «ἡ ἀγαθὴ γῆ», ἀπὸ πᾶσαν βιωτικὴν φροντίδα καὶ μέριμναν μακρὰν εὑρισκομένη, τελείως κατανοοῦσα τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν ἐγκοσμίων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐπουράνια, καὶ ἀναλόγως ζῶσα, ἀγαπῶσα τὸν Θεὸν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, πιστεύουσα εἰς τὸν Θεόν, ἐλπίζουσα εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὡς ἐκ τούτου μετ' εὐλαβείας καὶ εὐσεβοῦς διαθέσεως, μετὰ χαρᾶς ψυχικῆς καὶ προθυμίας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διδασκομένων, ἀκροωμένη τοῦ θείου λόγου, καρποφορεῖ πλουσίως εἰς ἔργα θεάρεστα, εἰς ἔργα ψυχωφελῆ, τῶν ὁποίων ἀποτέλεσμα εἶνε καὶ ἡ ἐπίγειος καὶ ἡ οὐράνιος μακαριότης. «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω» λέγει ὁ Κύριος εἰς τὸ τέλος τῆς σημερινῆς παραβολῆς. Ἂς ἀκούσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἂς ἐννοήσωμεν τὴν ἔννοιαν τῆς παραβολῆς· ἂς ἐφαρμόσωμεν δὲ αὐτὴν εἰς τὸν βίον μας ἀποφεύγοντες τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀσέβειαν τῆς πρώτης τάξεως, τὴν ἀστάθειαν καὶ ἐπιπολαιότητα περὶ τὴν πίστιν τῆς δευτέρας τάξεως, τὸ ὑπέρμετρον τῶν βιωτικῶν φροντίδων καὶ μεριμνῶν τῆς τρίτης τάξεως, καὶ ἐγκολπούμενοι τὴν εὐσέβειαν, τὴν περὶ τὴν πίστιν σταθερότητα καὶ τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα τῆς τετάρτης τάξεως, καὶ ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι τὰ ἔργα ἡμῶν θὰ λάμψωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ θὰ ἀμειφθῶσι πλουσίως ἐν τῷ μέλλοντι.

Τοιαῦτα εἶνε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τῆς μετὰ πίστεως καὶ εὐσεβείας ἀκροάσεως τοῦ θείου λόγου. Ὁ θεῖος λόγος εἶνε ὁ φωτεινὸς λύχνος, ἡ ἄσβεστος λαμπάς, ἡ ὁποία φωτίζει τὸν δρόμον μας ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, καὶ μᾶς ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς διὰ μέσου τῶν σκολιῶν καὶ ἀνωμάλων καὶ δυσβάτων δρόμων τοῦ ἐπιγείου βίου, εἰς τὸν εὐθὺν τῆς ἀρετῆς, χειραγωγῶν ἡμᾶς κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε ὁ ἀσφαλὴς καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἀληθὴς διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος μᾶς διδάσκει ποῖον εἶνε τὸ ἀγαθὸν καὶ ποῖον τὸ κακόν, ποῖον εἶνε τὸ ὠφέλιμον καὶ ποῖον τὸ βλαβερόν, ποῖον εἶνε τὸ ἀληθὲς συμφέρον τόσῳ τὸ ψυχικὸν ὅσῳ καὶ τὸ σωματικὸν καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον δυνάμεθα ἐπιτυχῶς νὰ τὸ ἐξυπηρετήσωμεν. Ὁ θεῖος λόγος μᾶς παρηγορεῖ λυπουμένους, μᾶς ἀνακουφίζει πάσχοντας, μᾶς ἐνθαρρύνει ἀπελπι-

ζομένους. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε ἡ βακτηρία, ἡ ὁποία καὶ τοὺς νέους παιδαγωγεῖ καὶ τοὺς γέροντας ὑποστηρίζει. Ὁ θεῖος λόγος δεικνύει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν του τόσῳ ἐν τῇ προσκαίρῳ ὅσῳ καὶ ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ. Καὶ δικαίως, πολὺ δικαίως· διότι ἐν τῷ θείῳ λόγῳ εὑρίσκεται ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ, ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ, ἡ εὐσπλαγχνία καὶ μακροθυμία αὐτοῦ, ἡ ἀγάπη, ἡ ἄπειρος ἀγάπη αὐτοῦ.

Ἀνόμοιοι λοιπὸν πρὸς τὴν ὁδόν, ὅπου καταπεσὼν ὁ σπόρος κατεπατήθη καὶ κατεφαγώθη, ἀνόμοιοι πρὸς τὸ πετρῶδες μέρος τοῦ ἀγροῦ, ὅπου ὁ σπόρος δὲν ἐφύτρωσεν, ἀνόμοιοι πρὸς τὸ ἀκανθῶδες μέρος, ὅπου κατεπνίγη ὁ σπόρος, ἅμα ὡς ἐφύτρωσε καὶ δὲν ἔφερε καρπόν, ὅμοιοι δὲ πρὸς τὴν ἀγαθὴν γῆν, ἡ ὁποία καὶ τὸν σπόρον ἐδέχθη, καὶ ὁ σπόρος ἐφύτρωσε καὶ ἐβλάστησε καὶ ἀνεπτύχθη καὶ ἔδωκεν ἑκατονταπλάσιον καρπόν, ἂς ἀκούωμεν τὸν θεῖον λόγον εὐλαβῶς, ἂς φυλάττωμεν τὸν θεῖον λόγον αὐστηρῶς καὶ θὰ ἤμεθα μακάριοι. «Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάττοντες αὐτόν» (Λουκ. ΙΑ΄. 28).

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Ι΄.

«Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου, πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν».

Πάλιν προσοχήν, πάλιν εὐλάβειαν, πάλιν φόβον ἀναγγέλλει ἡ Ἐκκλησία. Καὶ πάλιν ἄρα πρός τι μέγα καὶ φοβερὸν προετοιμαζόμεθα. Καὶ τῷ ὄντι· Ἡ ἁγία Ἐκκλησία προσέρχεται πρὸς τὴν ἁγίαν ἀναφοράν, πρὸς τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς θείας Λειτουργίας, πρὸς τὴν προσφορὰν τῆς μυστηριώδους ἀναιμάκτου θυσίας.

Ὁποῖον ἀληθῶς μέγα καὶ ἀκατάληπτον τὸ τῶν Χριστιανῶν θεωρεῖον ἡ ἁγία Λειτουργία! ἀδιακόπως βλέπομεν θαύματα, πανταχοῦ ἀναβρύει φῶς οὐρανίου δόξης, ὡς ἀστραπῆς. Ὑπαλλάσσονται αἱ ἱεροπραξίαι, ποικίλλονται αἱ εἰκόνες ἄλλη μετ᾽ ἄλλην, ἡ μία τῆς ἄλλης μεγαλοπρεπέστερον, μυστικώτερον. Καὶ ἡμεῖς, ὡς ἄγγελοι, πραγματικῶς ἱπτάμεθα ἢ ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν. Νῦν μὲν ψάλλομεν συνάμα ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσι, νῦν δὲ προσπίπτομεν ἐνώπιον τῆς ἀπροσίτου δόξης τῆς Παναγίας Τριάδος, νῦν δὲ ἀκολουθοῦμεν τῷ Σωτῆρι ἡμῶν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, ἐκ τόπου εἰς τόπον, ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ ἕως τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἰδοὺ ἤδη καθοδηγεῖ ἡμᾶς πάλιν ἡ ἁγία Ἐκκλη-

σία εἰς τὸ τῆς Σιὼν ἀνώγεον, ἔνθα ὁ Χριστὸς τοῖς αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ πᾶσι τοῖς πιστοῖς τὴν μυστικὴν παρατίθησι τράπεζαν.

Νέον καταπληκτικὸν θεωρεῖον! Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἑτοιμάζεται ἵνα κλάσῃ τὸν θεῖον Ἄρτον, ἵνα ἁγιάσῃ τὸ ζωήρρυτον ποτήριον. Οὐχὶ μόνον οἱ Μαθηταί, ἀλλ' ἅπασα ἡ τῶν πιστῶν ὁμήγυρις παρίσταται τούτῳ τῷ μεγάλῳ Θύτῃ. Καὶ ὁ πρῶτος λόγος, δι' οὗ ἀνοίγεται τὸ θεῖον αὐτοῦ στόμα, ἦν ὁ λόγος τῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. «*Καὶ λαβὼν ἄρτον*, λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, *εὐχαριστήσας ἔκλασεν.*» «*Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ*,» τὸν αὐτὸν τοῦτον οὐράνιον ἦχον διασαλπίζει καὶ ἡ ἁγία Ἐκκλησία. Εὐχαριστήσωμεν διὰ τὰς ἀνεκφράστους αὐτοῦ εὐεργεσίας, διὰ τὴν σωτήριον αὐτοῦ οἰκονομίαν, διὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγάπην! «*Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, » ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν*». «*Ἄξιον, ἀληθῶς, καὶ δί- » καιόν ἐστι προσκυνεῖν Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοού- » σιον καὶ ἀχώριστον*».

Μετὰ σοφίας ὄντως ὑψηλῆς καὶ μετὰ βαθείας σημασίας ἐκφωνεῖται ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ ὁ νικητήριος οὗτος ὕμνος· «*Ἅγιος, Ἅγιος, » Ἅγιος, Κύριος, Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης Σου· » Ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς Ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι » Κυρίου, ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς Ὑψίστοις.*» Ὁ ὕμνος οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς δοξολογίας τῶν Σεραφείμ, τὴν ὁποίαν παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ προφήτης Ἡσαΐας, καὶ ἐκ τῆς αἰνέσεως τοῦ λαοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ. Μὴ ἐκπλήττεσθε, ἀδελφοί, ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑμνολογιῶν συνδρομῇ. Ἡμεῖς δοξάσαντες τὸν Θεόν, τὸν ἐν ἁγίᾳ Τριάδι αἰωνίως βασιλεύοντα καὶ ἅμα βλέποντες ἐνώπιον ἡμῶν τὸν ἕνα τῆς Τριάδος, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα ἐνδεδυμένον, ἱστάμεθα, οὕτως εἰπεῖν, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, μεταξὺ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· διὸ καὶ φυσικώτατα ἐκχέεται εἰς τὰ στόματα ἡμῶν ὕμνος ἁρμόδιος εἰς κατοίκους ἅμα μὲν τοῦ οὐρανοῦ ἅμα δὲ καὶ τῆς γῆς. Συνείροντες τὸν ὕμνον τὸν Ἀγγελικὸν καὶ τὸν ὕμνον τὸν ἀνθρώπινον ἐν ἑνὶ πανηγυρικῷ ὕμνῳ, καὶ προσαγορεύοντες δι' αὐτοῦ τὸν μέγαν Μεσίτην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν ἐν αὐτῷ δύο φύσεις, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην· τὴν πρώτην δοξάζομεν διὰ τοῦ Ἀγγελικοῦ, τὴν δευτέραν διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου ὕμνου. «*Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, » Κύριος Σαβαώθ· Ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς Ὑψίστοις*».

Ἐν ᾧ οὕτως ὑμνολογοῦμεν τὸν Κύριον, αἴφνης ἀκούομεν τὴν γλυκυτάτην φωνήν, τὴν προσκαλοῦσαν ἡμᾶς εἰς τὴν μυστικὴν Τράπεζαν. «*Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν κλώμενον εἰς » ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καί· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, » τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς » ἄφεσιν ἁμαρτιῶν*». Τίνος ἡ φωνὴ αὕτη, νομίζετε; ἀνθρωπίνη; ἱερουργική; Οὐχί· εἶναι ἡ περιπόθητος φωνὴ τοῦ Διδασκάλου ἡμῶν. Τοῦτο λέγει ἐκεῖνος ὁσάκις μεταδίδωσι τὸ σῶμα καὶ αἷμα αὐτοῦ. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἐκλάβωμεν ὡς ἀνθρώπινον ὅ,τι ἀληθῶς ἐστι θεῖον; Δυνάμεθα διανοεῖσθαι περὶ γηΐνου, ἔνθα τὸ πᾶν ἐστι θεῖον; Ἐνατενίσατε, πιστοί, διὰ τοῦ ὄμματος τῆς πίστεως ἐπὶ τοῦτο τὸ μέγα Ἁγιαστήριον! Ὅλον ἐστι πεπληρωμένον οὐρανίου δόξης. Ἐκεῖ αὐτὸς ὁ Κύριος Ἰησοῦς διὰ

τοῦ ἐπιγείου λειτουργοῦ, ὡς δι' ὀργάνου, ἱερουργεῖ· ἐκεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ μυστικῆς ἐπελεύσεως μεταβάλλει τὸν ἄρτον εἰς αὐτὸ τὸ ἄχραντον σῶμα, καὶ τὸν οἶνον εἰς αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ἐκεῖ αἱ Ἀγγελικαὶ δυνάμεις παρίστανται μετὰ φόβου τῷ ἁγίῳ Ἀμνῷ, καὶ ἀναμὶξ μετὰ τῶν ἐπιγείων λειτουργῶν, εὐλαβῶς αὐτῷ διακονοῦσιν.

Βλέπετε, Χριστιανοί, πόσον ἅγιον καὶ θεῖόν ἐστι τὸ ἡμέτερον Χριστιανικὸν Ἀνώγεον! Τοῦτο οὐδόλως μειονεκτεῖ τοῦ μεγάλου τῆς Σιὼν Ἀνωγέου, ἢ κάλλιον συνίστησι μετ' αὐτοῦ μίαν ἀχώριστον θείαν οἰκίαν· Ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σιὼν αἱ αὐταὶ ἐπιτελοῦνται ἱεροπραξίαι, αἵτινες ἐτελοῦντο ἐν τῇ Σιὼν τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ ἱερουργῶν τῇ ἁγίᾳ παριστάμενος καὶ θείᾳ θυσίᾳ, καὶ μνημονεύσας μυστικῶς μὲν πάντων τῶν Ἁγίων, ἐκφώνως δὲ τῆς ἀχράντου Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, καθικετεύει τὸν Κύριον ἀντικαταπέμψαι τῷ κόσμῳ εἰρήνην, τῷ κράτει τὴν εὐλογίαν, τοῖς ἀνθρώποις πᾶσαν εὐόδωσιν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἐπισφραγίζων τὴν τοιαύτην ἐξιλέωσιν διὰ τῆς μεγαλοφώνου προσευχῆς «*ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε κλπ.*», ὁμοίως ὅπως ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Δείπνου τὴν μυστικὴν αὐτοῦ ἱερουργίαν ἐπεσφράγισε διὰ θερμῆς πρὸς τὸν Πατέρα αὐτοῦ προσευχῆς ὑπὲρ πάντων τῶν πιστῶν. «*Πάτερ » Ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί Σου.*» «*Ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ » ἀληθείᾳ σου.*» Καὶ καθὼς οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι μετὰ τὸν Δεῖπνον, «*ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν*», οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ καιρῷ τῆς μεγάλης ἱερουργίας καὶ τῆς μυστικῆς τοῦ ἱερουργοῦντος προσευχῆς, προσπίπτομεν ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου, ἀναπέμποντες τὴν ἱλαστήριον εὐγνωμοσύνην τῷ Θεῷ, τῷ Προνοητῇ, τῷ Λυτρωτῇ, τῷ Φωτοδότῃ, διὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους οἰκονομίαν, καὶ μακαρίζοντες τὴν πανάμωμον Μητέρα τοῦ Κυρίου, τὴν διακονήσασαν εἰς τὸ μέγα τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας μυστήριον. «*Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεό- » μεθά Σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν.*» «*Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν σε τὴν » Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ » ἡμῶν. Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως » τῶν Σεραφείμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεο- » τόκον σὲ μεγαλύνομεν.*» Ἰδοὺ ἡ ἀξία ἐπισφράγισις τῆς ἱεροπραξίας τῆς θείας Εὐχαριστίας, μεθ' ἣν ἡ ἁγία Ἐκκλησία καθοδηγεῖ ἡμᾶς ἤδη ἐκ τοῦ Ἀνωγέου τῆς Σιὼν εἰς τὸν τόπον τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λυτρωτοῦ.

Ἀλλ' ἵνα γενώμεθα ἄξιοι τοῦ παραστῆναι τῇ μυστικῇ τραπέζῃ, ἵνα σταθῶμεν εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀποστόλων, ἀπαραιτήτως ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν τοὺς ἁγίους ἐκείνους χαρακτῆρας, ἐκεῖνα τοῦ πνεύματος τὰ κινήματα, ὅσα ἐνετείλατο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τοῦ δείπνου τοῖς Μαθηταῖς· τ. ε. ἀγάπην καθαράν, καὶ πίστιν ἀληθινήν· «*Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν » ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους*». «*Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε*» ἔλεγεν ὁ Κύριος.

Παρατηρήσατε δέ, Χριστιανοί μου, μετὰ ποίου σεβασμοῦ μεταδίδωσιν ἡμῖν πάντα ταῦτα ἡ ἁγία Ἐκκλησία. Ἀκούετε τὴν μητρικὴν αὐτῆς ἐπίκλησιν· «*Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν*

» *Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον».* Βλέπετε τὴν ὑψηλὴν ἀξίαν τῆς ἀγάπης; Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ δίδουσα εἰς ἡμᾶς τὸ ὄνομα καὶ τὴν κλῆσιν τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. «*Ἐν τούτῳ » γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.*» Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἀναδεικνύουσα ἡμᾶς ἀξίους, ἵνα ὁμολογῶμεν τὴν Τρισυπόστατον Θεότητα. «*Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ » ὁμολογήσωμεν Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον » καὶ ἀχώριστον.*» Ἀλλ' ὁποία νομίζετε ὅτι εἶναι ἡ ἀγάπη αὕτη; μήπως ἆρά γε εἶναι ἡ κοσμική; μήπως εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν πάντοτε σχεδὸν βλέπομεν; Οὐχί· ἡ ἀγάπη αὕτη εἶναι ἀκάθαρτος, ἄστατος, ὑποκριτική. Μὴ εἰσάγετε ταύτην τὴν ἀγάπην ἐνταῦθα· εἶναι ἀναξία τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου. Τὸ «*ἀλλότριον πῦρ*», ἀπορρίψει ὁ Κύριος, ὡς τὸ θυμίαμα τοῦ Ναβὰδ καὶ Ἀβιούδ. Ἰδοὺ ἡ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προσενεχθεῖσα μεγάλη θυσία! Ἰδοὺ ἐν τῷ Θυσιαστηρίῳ εὐωδιάζει τὸ πῦρ τῆς οὐρανίου ἀγάπης! Δέχεσθε τοῦτο τὸ ἱερὸν πῦρ· ἀνάπτετε δι' αὐτοῦ τὰς ὑμετέρας ψυχὰς καὶ καρδίας. Ἡ θεία Ἀγάπη ἡ προσαγαγοῦσα τὸ σῶμα καὶ αἷμα αὐτῆς ἐν τῇ σωτηρίῳ θυσίᾳ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ἂς ἀναγεννήσῃ, ἂς ζωογονήσῃ, ἂς ἁγιάσῃ τὴν ἡμετέραν ἀγάπην. Διὰ ταύτης τῆς καθαρᾶς ἀγάπης ἂς «*ἀγαπήσωμεν*, ἀδελφοί, *ἀλλήλους.*» Ταύτην τὴν οὐράνιον ἀγάπην ἂς δείξωμεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, εἰ καὶ μὴ σωματικῷ πρὸς ἀλλήλους φιλήματι, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοί, πάντως ὅμως πνευματικῷ· «*ἐν φιλήματι ἁγίῳ*».

Ἡ ἁγία Ἐκκλησία διατάττει κατόπιν ἵνα ἀπαγγέλλωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως πάντες οἱ παριστάμενοι πιστοί. Διὰ τοῦτο ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ· «*τὰς θύρας, τὰς θύρας, ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν.*» Τί τοῦτο σημαίνει; Ἡ πρώτη τῶν Χριστιανῶν Ἐκκλησία δι' ὑπερτάτης ἦγε τιμῆς τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Εὐχαριστίας, ὅθεν καὶ αὐστηρῶς προσεῖχεν ἵνα μηδὲν ἄτακτον κίνημα ἀμαυρώσῃ καθ' οἱονδήποτε τρόπον τὴν μεγάλην ταύτην ἁγιωσύνην. Ἅμα λοιπὸν ἐφίστατο τῆς ἁγίας Ἀναφορᾶς ὁ καιρὸς προσεῖχε μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς εἰς τὸ νὰ φυλάττωνται αἱ θύραι τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὁμήγυριν τῶν πιστῶν τῶν ἀναξίων Χριστιανῶν τις, τ. ε. τῶν κατηχουμένων καὶ μετανοούντων καὶ ἔτι μᾶλλον, τῶν ἐχθρῶν τις τῆς πίστεως Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν, καὶ ταράξῃ τὰς ἁγίας ταύτας στιγμάς. Ἀλλὰ θὰ μοὶ εἴπῃς, δὲν ὑπάρχουσι σήμερον οὔτε κατηχούμενοι, οὔτε φανερῶς μετανοοῦντες, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐχ' ὑπάρχουσιν ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον ἐξακολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία λέγουσα, «*τὰς θύρας, τὰς θύρας;*» Τῷ ὄντι, δὲν ὑπάρχουσι σήμερον ἐχθροὶ ὁρατοί, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἀναγκαῖον εἶναι, ἵνα φυλάττωνται αἱ θύραι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἴσως ὑπάρχουσιν ἐχθροὶ ἀόρατοι, οἵτινες «*ὡς κλέπται καὶ λησταὶ οὐκ εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας, » ἀλλ' ἀναβαίνουσιν ἀλλαχόθεν*». Ἴσως (τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ βέβαιον) οὐχὶ διὰ τῶν θυρῶν μόνον δύναται εἰσελθεῖν ληστρικῶς ἐν τῷ Ἁγιαστηρίῳ αὐτὸς ὁ Διάβολος. Ναί, ἀδελφοί, «*πρόσχωμεν τὰς θύρας*», ἂς ἐμφράξωμεν πάσας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τὰς θύρας, διὰ νὰ μὴ εἰσχωρήσωσι δι' αὐτῶν «*τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας*»· μηδεὶς ἀκάθαρτος λογισμός, μηδὲ σαρκικὸν πάθος ἂς μὴ διαταράξῃ κατὰ ταύτην τὴν ἁγίαν ὥραν

τὸ πνεῦμα τῆς πίστεως καὶ τῆς κατανύξεως, τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς εὐχαριστίας. Ἂς ὁμολογῶμεν τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ πίστιν μετὰ καθαροῦ νοὸς καὶ πεφωτισμένης διανοίας. Ἰδού, ἀφαιρεῖται καὶ τὸ παραπέτασμα ἐκ τῶν βασιλικῶν πυλῶν, καὶ τὸ Ἁγιαστήριον ἀποκαλύπτεται, ἵνα *«ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ κατοπτριζώμεθα τὴν δόξαν Κυρίου, » καὶ σπουδάζωμεν αὐτοὶ μεταμορφοῦσθαι τὴν αὐτὴν εἰκόνα τῆς δόξης».*

Τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἀπαγγέλλεται πανηγυρικῶς, *«Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν κλπ.»*. Ἀλλά, Χριστιανοί μου, παρακολουθοῦμεν μετὰ τῆς προσηκούσης προσοχῆς τὴν ἀπαγγελίαν τῆς ὁμολογίας τῆς ἡμετέρας πίστεως; Ἀνταποκρίνεται ἆρά γε ἡ ἁγία ὁμολογία τῆς πίστεως πρὸς τὸν ἡμέτερον νοῦν καὶ τὴν καρδίαν; οὐ θυραυλεῖ αὕτη μόνον περὶ τὴν ἀκοὴν ἡμῶν, ὡς φωνὴ ἀλλοτρία; Δυστυχῶς ἡ ὑψηλὴ αὕτη διδασκαλία τῆς πίστεως, μετὰ πολλῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμελείας ἀπαγγέλλεται παρ' ἡμῶν! μετὰ πλείστης δ' ὅσης τῆς ἀπροσεξίας ἀκούεται! Ὢ; ἐκ τούτου δὲ οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν μετὰ τὴν ἀδιάλειπτον, οὕτως εἰπεῖν, ἐπανάληψιν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως παρουσιάζονται ἀγνοοῦντες τὴν ἑαυτῶν πίστιν. Οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν *«πρὸς ἐντροπὴν ὑμῶν*, πρέπει νὰ τὸ εἴπωμεν κατὰ τὸν Ἀπόστολον, *Θεοῦ ἔχουσιν ἀγνωσίαν»*. Πόσοι δὲν ὑπάρχουσιν, οἱ ὁποῖοι, τῶν μὲν ἀνθρωπίνων γνώσεων, τῶν πολλάκις ματαίων καὶ ἀντιθέων, τὴν στέρησιν θεωροῦσιν ἐσχάτην αὐτῶν ἐξουδένωσιν, οὐδαμῶς δὲ ὅμως ἐντρέπονται ἀγνοοῦντες τὸν Θεὸν καὶ τὸ μέγα τῆς αὐτῶν σωτηρίας μυστήριον! Ἀλλ' ὅταν τοιαύτη ***ἀγνωσία*** τῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως ἐπισκοτίζῃ ἡμᾶς, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐν ἡμῖν πίστις καθαρά; δύναται νὰ ὑπάρχῃ τὸ πρὸς τὰ ἅγια πρέπον σέβας; Οὐχὶ βεβαίως. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον πολλάκις ἡμεῖς καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας, τῷ μὲν σώματι συνανακείμεθα τῷ Χριστῷ, τῇ δὲ διανοίᾳ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις περιπλανώμεθα ἔξω ὡς ὁ Ἰούδας· καὶ ἐσθίομεν μὲν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ πίνομεν Αὐτοῦ τὸ αἷμα, ἀλλὰ καὶ ὁρμῶμεν πάλιν εἰς προδοσίαν Αὐτοῦ διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν παραπτωμάτων.

Ἂς σπεύσωμεν, ἀδελφοί, νὰ διαφωτίσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν διὰ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς τῆς πίστεως, ἀκροώμενοι μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας τὴν θείαν ἱεροτελεστίαν, δι' ἧς ἀνοίγονται ἡμῖν αἱ πύλαι τοῦ Οὐρανοῦ. Ἂς διαθερμάνωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν δι' εἰλικρινοῦς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἔχοντες εἰς τοῦτο ὑπόδειγμα τὴν ἄπειρον ἀγάπην τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν. Πρὸς τῇ ὑψηλῇ δὲ προσευχῇ, ἣν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διὰ στόματος τοῦ ἐπιγείου λειτουργοῦ ἀναπέμπει πρὸς τὸν Αὐτοῦ Πατέρα ὑπὲρ τῶν πιστῶν, ἐπισυνάψωμεν καὶ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν εὐχήν, ὅπως ὁ Θεὸς καὶ *«πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν»* μνησθῇ ἡμῶν ἐπὶ θρόνου δόξης Αὐτοῦ, ***δῷ ἡμῖν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὦσι διὰ παντὸς τὰ ἐλέη τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν.*** Ἀμήν.